

УДК 351.74

І.Є. РУКОЛАЙНИНА, канд. юрид. наук,
Харківський національний університет внутрішніх справ

МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ТА ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВООХОРОНЦІВ

Ключові слова: правоохоронні органи, матеріально-технічне забезпечення, професійна підготовка, фінансове забезпечення; фінансова діяльність

Актуальність дослідження професійної підготовки правоохоронців та їх матеріально-технічного та фінансового забезпечення є необхідністю умов незалежного існування і розвитку України, її утвердження на міжнародній арені, виступає стабільне забезпечення внутрішньої національної безпеки в різних її проявах і громадського порядку. Згідно Конституції України в Україні, як і у інших державах, створені і виконують свої завдання у цій сфері правоохоронні органи, до складу яких входить система органів внутрішніх справ України, яку очолює центральний орган виконавчої влади – Міністерство внутрішніх справ (далі – МВС) України [1].

Важливість функцій, що виконуються органами внутрішніх справ, не відповідає наявному стану матеріально-технічного та фінансового забезпечення МВС України. Наприклад, Законом України «Про Державний бюджет України на 2012 рік» для Міністерства внутрішніх справ було передбачено видатки загального фонду в сумі 9758373,7 тис. грн, що складало 39,4 % від потреби. Отримані асигнування загального фонду було спрямовано в першу чергу на: оплату праці та нарахування – 8726345,9 тис. грн; оплату комунальних послуг та енергоносіїв – 345 449,8 тис. грн; придбання предметів, матеріали, обладнання та інвентар, у тому числі м'який інвентар та обмундирування – 187448,9 тис. грн; придбання продуктів харчування – 162744,2 тис. грн; поточні трансферти населенню – 100 146,3 тис. грн [2].

Складність ситуації криється не тільки в об'єктивних причинах, викликаних загальною економічною кризою в країні. Однією з причин погіршення стану матеріально-технічного та фінансового забезпечення МВС України є також недосконалість правового регулювання її витрат: законодавчої бази; відсутність діючого механізму застосування існуючих законів та підзаконних фінансово-правових актів, нормативна неврегульованість окремих фінансових відносин тощо.

Вирішення проблем поліпшення стану фінансового та матеріально-технічного забезпечення правоохоронних органів України, створення якісної правової бази і удосконалення існуючого правового регулювання потребує комплексної наукової розробки цього напрямку, яка б відповідала рівню її наукової і практичної актуальності, сучасним науковим потребам і особливостям розвитку української державності.

Науково-теоретичним підґрунтям статті матеріально-технічного та фінансового забезпечення правоохоронців в органах внутрішніх справ України склали роботи таких вітчизняних та зарубіжних вчених, як: О.М. Бандурки, О.О. Бандурки, О.К. Безсмертного, Л.В. Борець, Л.К. Воронової, С.В. Венедіктова, М.С. Ільницький, О.Ю. Синявська та ін.

Однак незважаючи на інтенсивність та значущість досліджень вітчизняних та зарубіжних науковців, присвяченим багатьом аспектам проблематики, багато її питань залишаються не вирішеними, які потребують подальшого розгляду. Це стосується, насамперед, перегляду державної політики України відносно реформування системи органів внутрішніх справ що стосується матеріально-технічного і фінансового забезпечення правоохоронців.

Тільки за наявності реальних перспектив функціонування матеріально-технічного та фінансового забезпечення можна сподіватись на успішну реалізацію основних напрямків роботи щодо реформування ОВС, а саме: 1) подальшої трансформації чинної моделі матеріально-технічного та фінансового забез-

печення органів внутрішніх справ, яка має відбутись у контексті загальних процесів реформування теперішніх систем матеріально-технічного та фінансового забезпечення у змішаний (бюджетний-позабюджетний різновид); 2) запровадження нових ефективних форм взаємодії підрозділів матеріально-технічного та фінансового забезпечення органів внутрішніх справ із підрозділами інших силових структур та органами місцевого самоврядування; 3) подальшого вдосконалення чинного законодавства щодо матеріально-технічного та фінансового забезпечення правоохоронців у контексті належного нормативного забезпечення відповідних програмних заходів у цій важливій сфері.

На підставі теоретичних аспектів можна зазначити, що правоохоронні органи, як органи державного управління, виконуючи свої основні завдання і функції, здійснюють фінансову діяльність, беручи участь в створенні й використанні певних фондів грошових коштів, за допомогою яких забезпечуються фінансовими ресурсами різноманітні потреби суспільства і держави.

Зважаючи на це, слід розуміти, що під *матеріально-технічним забезпеченням правоохоронних органів* розуміють систему соціально-економічних заходів, що гарантують та забезпечують задоволення матеріальних потреб ОВС, виконання останніми покладених на них завдань та функцій щодо створення, розподілу і використання фондів грошових коштів в конкретній сфері правоохоронної діяльності.

Під *фінансовим забезпеченням правоохоронних органів* слід розуміти діяльність, що здійснюється в межах фінансової системи держави у всіх її проявах та є формою участі в розподілі грошових коштів шляхом отримання фінансових ресурсів із метою наділення ОВС відповідними матеріально-технічними ресурсами.

Під *фінансовим забезпеченням діяльності ОВС України* слід розуміти галузеву систему використання фінансових ресурсів, що визначає принципи, джерела і форми фінансування

органів і підрозділів ОВС, діяльність яких спрямована на охорону громадського порядку і забезпечення громадської безпеки у суспільстві.

Зрозуміло, що фінансове забезпечення діяльності органів внутрішніх справ доцільно розглядати як правову категорію, яка відноситься до галузі адміністративного та фінансового права. При цьому наголошено, що органи внутрішніх справ України виступають як органи державної влади і управління, а також як органи – бюджетної установи, суб'єкти фінансового права. У зв'язку з цим окреслено основні цільові напрями фінансової діяльності МВС України, а саме:

- а) участь у формуванні й використанні бюджетних коштів різних рівнів;
- б) участь у створенні й використанні коштів різних державних позабюджетних коштів (пенсійного, соціального страхування тощо);
- в) одержання державної допомоги, інших соціально компенсаційних виплат;
- г) кредитні відносини;
- д) залучення і використання коштів, які одержують ОВС від надання платних послуг.

Позабюджетне фінансування засновано на використанні власних фінансових ресурсів ОВС України. Підрозділи МВС України мають право надавати платні послуги, перелік яких передбачений Кабінетом Міністрів України, з наступним включенням їх до спеціального кошторису та використанням на потреби за цільовим призначенням. Акцентую увагу, що позабюджетна діяльність органів внутрішніх справ була санкціонована без наукового обґрунтування, тільки у зв'язку із запровадженням нових соціально обумовлених державних пріоритетів, а також з обмеженістю бюджетного фінансування органів внутрішніх справ для виконання відповідних функцій.

Видатки на утримання Міністерства внутрішніх справ України щороку зростають, однак кількість виділених коштів та ресурсів не можуть повністю задовольнити усі потреби правоохоронних органів. На сьогоднішній день вкрай важливим залишається питання збільшення фінансового та матеріально-технічного забезпечення правоохоронних орга-

нів, як найважливіших елементів їх життєдіяльності.

На правоохоронні органи покладено широке коло завдань серед яких: забезпечення особистої безпеки громадян, захист їх прав і свобод, законних інтересів; запобігання правопорушенням та їх припинення; охорона і забезпечення громадського порядку; виявлення і розкриття злочинів, розшук осіб, які їх вчинили; забезпечення безпеки дорожнього руху; захист власності від злочинних посягань; виконання кримінальних покарань і адміністративних стягнень; участь у поданні соціальної та правової допомоги громадянам, сприяння у межах своєї компетенції державним органам, підприємствам, установам і організаціям у виконанні покладених на них законом обов'язків.

Сформульовано низку пропозицій щодо удосконалення нормативно-правового регулювання матеріально-технічного і фінансового забезпечення правоохоронців в органах внутрішніх справ, зокрема, у Концепції реформування органів внутрішніх справ розділ, присвячений матеріально-технічному забезпеченню, сформульовано ряд наступних висновків:

- 1) втілення у повсякденну діяльність ОВС принципу «один працівник один комп'ютер»;
- 2) систематичне оновлення комп'ютерного парку органів і підрозділів внутрішніх справ;
- 3) удосконалення нормативно-правової бази, що дозволить залучати кошти з різних законних джерел фінансування, в тому числі за рахунок надання платних послуг населенню, використання частини коштів, отриманих від реалізації товарно-матеріальних цінностей, здобутих злочинним шляхом і за рішенням суду переданих у власність держави, інших джерел фінансування;
- 4) переобладнання матеріально-технічної бази закладів охорони здоров'я ОВС із впровадженням у їх діяльність новітніх медичних технологій;
- 5) розробка та виконання галузевої програми капітального будівництва відомчих багато квартирних будинків, закладів здоров'я,

відпочинку, лікування та реабілітації працівників ОВС;

б) встановлення систем відеоспостереження; забезпечення автотранспортом, у тому числі спеціальними автомобілями, паливно-мастильними матеріалами, матеріальне забезпечення споруд і приміщень для тимчасового тримання затриманих осіб, у тому числі неповнолітніх;

7) обладнання кімнат для впізнання;

8) забезпечення спеціальним обладнанням, технікою, переозброєння спеціальних підрозділів.

Слід також відзначити, що правоохоронні органи з метою організації своєї діяльності: 1) організовує планово-фінансову роботу в апараті МВС України, інших органах внутрішніх справ, на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери його управління, здійснює контроль за використанням фінансових і матеріальних ресурсів, забезпечує організацію та вдосконалення бухгалтерського обліку; 2) забезпечує ефективне, результативне і цільове використання бюджетних коштів [3, с.224].

Згідно зі ст.24 Закону України «Про міліцію» [4], фінансування і матеріально-технічне забезпечення міліції здійснюються за рахунок коштів Державного бюджету України, коштів, які надходять на підставі договорів від міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, державних органів, підприємств, установ, організацій і громадян, а також інших джерел, не заборонених законодавством.

Пільги, компенсації та гарантії, встановлені цим Законом, надаються за рахунок і в межах коштів, передбачених на утримання бюджетних установ (підприємств, організацій) у кошторисах або фінансових планах.

Питаннями фінансового забезпечення, матеріально-технічного і військового постачання міліції в межах відведеної їм компетенції займається ряд служб, а саме: Департамент фінансового забезпечення та бухгалтерського обліку, Департамент матеріального забезпечення, Управління фінансової інспекції, які

входять до складу Міністерства внутрішніх справ України (п.1) [5].

Організацію роботи в системі органів внутрішніх справ України з питань фінансування, виплати заробітної плати, економічного прогнозування, бухгалтерського обліку, звітності, пенсійної та контрольно-ревізійної роботи покладено на Департамент фінансового забезпечення та бухгалтерського обліку (далі – ДФЗБО) (п.2) [6].

Фінансово-економічні підрозділи забезпечують організацію обліку і звітності в органах внутрішніх справ, проводять контрольно-ревізійну роботу, інвентаризацію, роботу з пенсійного забезпечення, готують пропозиції щодо дотримання режиму економії, організують і контролюють якість та достовірність звітності з питань фінансового забезпечення та матеріально-технічного постачання, займаються питаннями соціальної роботи серед особового складу та створенням належних побутових умов праці співробітників органів внутрішніх справ. Вирішення завдань фінансового забезпечення, матеріально-технічного та військового постачання вимагають взаємодії між відповідними службами правоохоронних органів і постійного удосконалення (п.1) [7].

Успішна робота правоохоронних органів значною мірою залежить від умов праці, побутового, транспортного і соціального обслуговування працівників. Цією роботою керує Господарське управління МВС України та господарські підрозділи в обласних, міських, УМВС, в навчальних закладах і установах системи МВС (п.3) [8]. Адміністративно-господарське управління і його підрозділи на місцях забезпечують господарські потреби органів внутрішніх справ, ремонтно-будівельних організацій (управлінь і дільниць, бригад), здійснюють експлуатацію й ремонт адміністративних приміщень та інженерно-технічного обладнання, забезпечують службові приміщення меблями, інвентарем, побутовою технікою, засобами зв'язку, організують придбання товарів канцелярського призначення, ремонт обчислювальної й друкарської техніки. Господарчі підрозділи забезпечують особовий склад

належним рухомим та нерухомим майном, службовим спорядженням, харчуванням, продовольчим постачанням, вони контролюють виконання правил пропускнуго режиму, санітарного і протипожежного нагляду, ведуть складське господарство, підсобне господарство, організують торговельне і побутове обслуговування персоналу, виконують інші функції матеріально-технічного забезпечення.

Найважливішим (без чого не вдасться здійснити будь-яку реформу) є вирішення питання матеріально-технічного забезпечення. Насамперед потрібно істотно підвищити рівень грошового утримання працівників міліції. Воно має відповідати рівню фізичних і моральних затрат на службі та не бути нижчим, ніж в інших правоохоронних і силових структурах. Не можна допускати, щоб працівник міліції, аби прогледувати сім'ю, вночі підробляв десь сторожем і приходив на роботу втомленим, невиспаним, наражаючи на небезпеку на службі себе та інших.

На підставі вищезгаданого зрозуміло, що бюджет потрібно збільшувати. Також необхідно вирішувати питання підвищення виплат працівникам міліції виходячи з наявних і перспективних фінансових можливостей. Цим і зумовлено процес перегляду штату МВС з метою його оптимізації, скорочення чисельності працівників міліції загалом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України // ВВР України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Закон України «Про загальну структуру і чисельність Міністерства внутрішніх справ України» : від 10.01.2002 р., № 2925–III // ВВР України. – 2002. – № 16. – Ст. 115.
3. Фінансове право України : підручник / [Бех Г. В., Дмитрик О. О., Криницький І. Є.] ; за ред. М. П. Кучерявенка. – К. : Юрінком Інтер, 2006. – 320 с.
4. Закон України «Про міліцію» : за станом на 20.12.1990 р. // ВВР УРСР. – 1991. – № 4. – Ст. 20.
5. Постанова Верховної Ради України «Про спеціальні звання, формений одяг та

знаки розрізнення в органах внутрішніх справ України» : від 22.04.1993 р. // ВВР України. – 1993. – № 22. – Ст. 234.

6. Постанова Кабінету Міністрів УРСР «Положення про проходження служби рядовим і начальницьким складом органів внутрішніх справ України» : від 29.07.1991 р., № 114 // Урядовий кур'єр. – 1991 – № 2. – Ст. 19.

7. Указ Президента України «Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України» : від 06.04.2011 р., № 383/2011 // Офіційний вісник Президента України. – 2011. – № 9. – Ст. 536.

8. Наказ МВС України «Про організацію внутрішнього фінансового контролю» : від 10.06.2008 р., № 267. – К., 2008. – С. 9.

Руколайніна І. Є. Матеріально-технічне та фінансове забезпечення правоохоронців / І. Є. Руколайніна // Форум права. – 2013. – № 1. – С. 844–848 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2013-1/13riefzp.pdf>

Охарактеризовано сучасний стан професійної підготовки правоохоронців щодо їх матеріально-технічного та фінансового забезпечення. Визначено поняття матеріально-технічного та фінансового забезпечення правоохоронців у сфері їх професійної діяльності.

Руколайніна І.Є. Материально-техническое и финансовое обеспечение правоохранителей

Охарактеризованы современные взгляды профессиональной подготовки правоохранительных органов касающихся материально-технического и финансового обеспечения. Дано определение понятия материально-технического и финансового обеспечения правоохранительных органов в сфере их профессиональной деятельности

Rookolainina I.E. Financial and Material-Technical Provision of Law-Enforcement Authorities

Modern looks, touching understanding of basic directions of material and technical and financial problems of providing of activity in the organs of internal affairs, are described. Determination of concept of logistical and financial support of activity is given in the organs of internal affairs.